

HEMŞİRELİK VE ÜLKE EKONOMİSİNDE TASARRUF SEFERBERLİĞİ

Dr. Nesrin AŞTI

*İ. Ü. Florence Nightingale Hemşirelik Yüksekokulu
Psikiyatri Hemş. ABD, Öğretim Elemanı*

Sağlık hizmetlerinin kullanımı ve sunuluş biçimi bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirleyen önemli göstergelerden biridir. Bu bakımdan sağlığa ayrılan kaynakların, bu kaynakların etkin kullanımı ve verimliliğın artırılması gerekmektedir.

Ülkemiz ekonomisinde 5 Nisan kararlarını etkileyenler ve etkilenenler tartışılırken, ekonomide istikrar ve tasarruf doğrultusunda genelgeler kurum ve kuruluşlara gönderilmeye başlanmıştır. Çağı yakalayan bazı kurum ve kuruluşlarda fotokopi makineleri ve beyaz A4 kağıtları, yerini teksir makinalarına ve saman kağıtlarına bırakırken, ünite içerisinde elektrik, su ve telefon giderlerinde kısıtlamalar gündeme gelmiştir.

Birey, aile kısacası yediden yetmişe herkes ülke ekonomisinin şurasından burasından çekiştirerek kendine uygun biçmeye başlamıştır. Bu arada toplantılarda ekonomik yaşamla ilgili, eşe dosta eşi bulunmaz çözümler ve alternatifler sunan ekonomistler türemiştir. Bu gözlem ve izlenimlerimden yola çıkarak bu ülkenin bir vatandaşı, çalışmanı olarak biz hemşireler ülkemiz ekonomisinde tasarruf çalışmalarına nasıl katkıda bulunabiliriz ya da bulunuyoruz diye düşündüm.

Hemşire okullarında ilk yıl hemşirelikte temel ilkeler dersinde geleceğın hemşirelerine öğretilen beş doğru ilkesi, aslında zamandan enerjiden ve maliyetten tasarrufu en iyi şekilde anlatmaktadır. Hatırlayacak olursak ilaçlar ya da tedaviler konusunda verilen bu ilke; doğru ilaç doğru dozda, doğru zamanda, doğru yolla doğru hastaya ve-rilir şeklinde öğretilmiştir. Aynı zamanda hatırlayacağımız diğer bir nokta ise, bu ilkenin hemşirelik işlevlerinin tümüne uyarlanabilir olmasıdır.

Doğru şeyi doğru yapmak ilkemiz olmalıdır. Yanlış doğru ya da doğruyu yanlış yapmanın yanlış yanlış yapma ile sonuç olarak farklı olmadığını kabul etmeliyiz. Bunu bir örnek ile açıklayacak olursak, doğru ilaç, doğru doz, doğru zaman, doğru yol ve doğru hasta olarak sıraladığımız beş doğru ilkesine uygun olarak yapılan tedavi ile doğru şeyi doğru yapmış oluyoruz. Hemşireliğın önemli bir işlevi olan bu girişimle:

Hasta kısa sürede tedavi olacak ve hastanede kalış süresi kısıllacaktır,

Hasta tüketici olmaktan çıkıp tekrar üretken bir birey olarak ülke ekonomisine katkısı olacaktır,

Günümüzde hemen hemen mücevher maliyetinde olan ilaçlar amacına yönelik kullanılmış olacak ve maliyet kaybı (özellikle ithal ilaçlarda döviz kaybı) olmayacaktır.

Bu örneğın tam tersi, yanlış ilaç yanlış hastaya verilirse ya da doğru ilaç yanlış hastaya verilecek olursa, başka bir deyişle doğru iş yanlış yapılırsa, en iyimser bir olasılıkla işgücü, işgünü ve maliyet kaybı ile savurganlığa yol açmış oluruz.

Türkiye'de tanı koyma ve tedaviye yönelik hizmetler, çoğumuzun mediadan tanıdığı ünlü bazı yurt dışı hastaneleriyle hemen hemen eşdeğerdedir. Sağlığı kendi ekonomik gücü ile ya da özel sağlık sigortaları ile güvence altına alınmış kişiler sağlıkları ile ilgili konularda soluğu yurtdışı hastanelerinde almaktadır. Yurtdışı tedavi ve bakıma eğilim, ülkemiz için prestij ve döviz ya da sağlık turizm kaybı demektir. Bana göre bu durum, ülkemiz hastanelerinde hasta merkezli bakım olayının yetersizliğinden kaynaklanmaktadır. Bu bir sonuçtur ve hasta merkezli bakım olayındaki yetersizliğin nedenleri bakanlık düzeyinde, kurum, kuruluş, üniversiteler ve hemşirelerce tartışılmalı ve çözümleri uygulamaya sokulmalıdır. Sağlık alanında en önemli tasarruf girişi bu olacaktır.

Taş, taş üstünde kalmayan Almanya'nın ve Japonya'nın kalkınmasında insan faktörünün etkinliği tüm dünya kamuoyunda açıkça görülebilmektedir.

Sağlık, dolaylı olarak ekonomik yaşama etki eden ve insan faktörünün verimi ile ilgili önemli bir konudur. Sağlık şartları iyileştirilemediği sürece gerek ülke gerek bölge kalkınması bundan zarar görecektir.

Bireyin bio-psiko-sosyal sağlığının korunması ve geliştirilmesinde, sağlığının bozulması halinde tedavisi ve rehabilitasyonu ile tekrar üretken olarak topluma kazandırılmasında aktif rol alan hemşire dolaylı olarak toplum ekonomisine katkıda bulunmuş olur.

DSÖ'ye göre sağlık, insanın bio-psiko ve sosyal yönden tam bir iyilik halinde olmasıdır. Bu tanımlamadan anlaşılacağı üzere, sosyal çevre içinde sağlık şartlarını iyileştirememek, sosyal gelişmenin oluşmasına da olumsuz etki yapar.

Toplumsal dokunun kalitesi, toplumu oluşturan bireylerin kalitesi ile sınırlıdır. Sağlıklı toplumu, ruh sağlığı yerinde uygar, yeniliklere açık, üretken, dürüst, uyumlu, yeteneklerinden yararlanabilecek bilgi ile donatılmış, kendini anlatabilen girişimci bireyler oluşturur. Sağlıklı toplum, üretken ve dinamik bir toplum demektir.

Sağlık, insan gücünü oluşturan ekibin bir üyesi olan hemşire:

- Hasta merkezli bakımda aldığı aktif rolle, hastaların hastanede yatış sürelerini kısaltarak ya da taburcu olacak hastaya ve ailesine hastanede, evde, okulda, işyerinde ya da ev ziyaretleri sırasında yapacağı sağlık bakımı ve eğitimi ve sağlığı geliştirme programları ile hastalık nedeniyle ortaya çıkacak iş gücü ve maliyet kaybını önlemiş olacaktır (1, 2, 3).

- Hastanın preoperatif dönemde bilgilendirilmesi ve anksiyetelerini azaltıcı duygusal desteğin verilmesi post operatif dönemin süresini ve komplikasyonları azaltacak bireyin üretken yaşamına dönüşünü kolaylaştıracaktır (3).

- AÇS merkezlerinde anne sağlığı ve çocuğun fiziksel ve ruhsal yönden sağlıklı bir gelişim göstermesi için ev ve okul ziyaretleri ile yapılacak eğitim ve sağlığı destekleyici bakım / girişimlerle hemşireler sağlıklı ve üretken bir neslin oluşmasında ülkemizin güncel ve çözümlenmesi zorunlu olan ekonomide istikrar ve tasarruf sorununda üstlerine düşen görevi yapmış olacaklardır.

Sağlığa talebin her geçen gün arttığı ülkemizde saptanan politikalarla ucuz eleman ve kalifiye olmayan eleman çalıştırılması verilen hizmete karşılık gereken

ödemenin yapılmaması kaliteyi olumsuz yönde etkileyecektir. Kısacası sağlık sektöründe çalışan ve sağlık ekibinin bir üyesi olan hemşirenin kaliteli hizmet sunması ile önemli kazançlar sağlanacaktır. Bunlar:

- Görevi en iyi şekilde yapmanın sağladığı doyum,
- Verimlilik,
- İşlerin bir defada doğru yapılması ile elde edilen ekonomik kazanç,
- Kaliteli hizmet ile toplumun sağlık standardının yükseltilmesi şeklinde özetlenebilir.

Sağlık hizmetlerinde maliyeti oluşturan üretim giderlerinden:

– Malzeme giderleri en önemli maliyet unsurudur. Hastane işletmesinde, tedavi ve bakımda kullanılan malzemenin alımı, kullanımı ya da korunması ve depolanmasında bilinçli, bilimsel ve tasarrufa yönelik metodlar kullanılmaz ise, maliyet kaybı oluşmaktadır.

– Personel giderleri, sağlık kuruluşlarında verimliliği arttırmak ve bu sayede maliyeti düşürmek, işgücü yeteneğine ve kişinin isteğine bağlıdır. İşgünü kayıplarının fazlalığı ve kurumların kayıt ve kontrol yetersizliği işgücü ve dolayısıyla maliyet kaybını arttırmaktadır.

– Genel üretim giderleri ve birim giderleri ise; ünitenin ısıtma, aydınlatma, su, onarım giderleri olup tüm bu maliyetler dolaylı ve dolaysız hemşirelik maliyeti ile ilişkilidir.

Her sektörde olduğu gibi sağlık sektöründe de zaten kıt olan ekonomik kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasında sağlık ekibinin bir üyesi olan hemşire aktif bir rol alarak ülke ekonomisinde tasarrufa yönelik çalışmalarda etkin olabilir.

Sonuç olarak birey, aile ve toplumun bio-psiko-sosyal sağlığının korunması, geliştirilmesi ve üretken bir toplumu oluşturma ya da sağlığın bozulması halinde tedavi ile bireyin, toplumun bağımlı tüketici durumunun kısa sürmesini sağlama ve tekrar üretken bir duruma gelmesinde hemşirenin alacağı rol etkin tasarruf önlemlerinden başka bir şey değildir.

ÖZET

Her sektörde olduğu gibi sağlık sektöründe de zaten kıt olan ekonomik kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasında sağlık ekibinin bir üyesi olan hemşire, aktif biri rol alarak ülke ekonomisinde tasarrufa yönelik çalışmalarda etkin olabilir.

SUMMARY

The nursing and her role of using of economic sources in Turkey:

Same as in every department, in health sector, there is a shortage of economic source being used in efficient way. The nurse who is a member of health team can take actively role at this issue.

KAYNAKLAR

1. ——— : *Sosyal Değişim ve Sosyal Gelişme Stratejileri*. 3. İzmir İktisat Kongresi Kitabı. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, AÖF Dönersermaye İşletmesi Basımevi, Ankara, (1993).
2. ——— : *Görüşler*. 3. *İzmir İktisat Kongresi Kitabı*. T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Yayınları, AÖF Dönersermaye İşletmesi Basımevi, Ankara, (1993).
3. **Menderes, M.:** Hastanelerde Maliyet Hesaplaması ve Hemşirelik Hizmetleri Maliyetleri, *H.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, cilt 1, say. 1, sayfa: 65, Ankara, (1994).